

Montessori IKC De Groene Ring

SOCIAAL VEILIGHEIDSBELEID

September 2019

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	3
2. Wet Veiligheid op School	4
3. Onze missie, visie en pedagogisch klimaat	4
4. Ons IKC en sociale veiligheid	6
5. Sociale veiligheid en grensoverschrijdend gedrag	6
6. Vormgeven aan sociale veiligheid	8
7. Borgen van sociale veiligheid	12
8. KiVacoördinator /Veiligheidscoördinator en vertrouwenspersonen	13
9. Klachtenregeling en klachtencommissie	14
10. Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling	14

Bijlagen

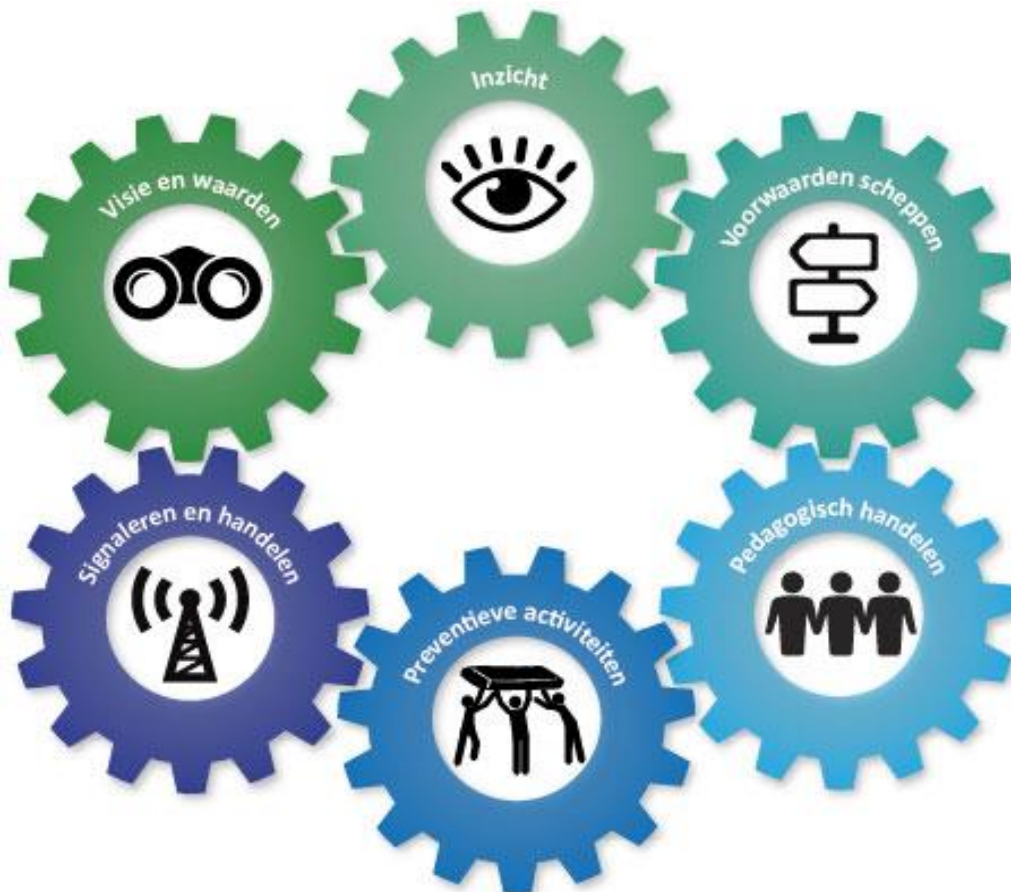
1. Protocol handelen bij grensoverschrijdend gedrag	15
2. Sociale media en handelen bij ongewenst online gedrag	17
3. Formulier incidentenregistratie	19

1. Inleiding

Montessori IKC De Groene Ring heeft in Duiven twee locaties: locatie Zuid aan de Bergdravik 2 en locatie Noord is een voorziening voor kinderen van 0 tot 13 jaar, waar basisonderwijs, peuterspeelzaalwerk, kinderopvang en buitenschoolse opvang samengaan in een multifunctioneel gebouw. In ons IKC werken leerkrachten en pedagogisch medewerkers samen binnen één pedagogische en educatieve doorgaande montessori lijn. Vanuit een veilige en vertrouwde omgeving begeleiden wij onze kinderen in de volle breedte van hun ontwikkeling.

In deze notitie beschrijven we ons sociaal veiligheidsbeleid. Dit maakt integraal onderdeel uit van het pedagogisch klimaat in ons IKC. Waarom een sociaal veiligheidsbeleid? Wij vinden het belangrijk dat kinderen zich prettig, veilig en vertrouwd voelen en dat zij vorm en inhoud kunnen geven aan hun basisbehoeften, zoals relaties, autonomie en competentie. Kinderen zijn pas in staat om te leren en zichzelf te ontwikkelen als ze zich veilig voelen en zichzelf kunnen zijn. Daarvoor is het nodig dat zij zich gezien en geaccepteerd voelen en dat ze het gevoel hebben erbij te horen.

Wij benoemen verschillende vormen van grensoverschrijdend gedrag en beschrijven hoe wij sociale veiligheid in ons IKC vorm geven en borgen. We gaan in op een aantal "regelzaken", zoals afspraken over de veiligheidscoördinatie, vertrouwenspersonen en de klachtenregeling. In de bijlagen zijn protocollen opgenomen die ingaan op het hanteren van grensoverschrijdend gedrag en ongewenst online gedrag. Sociale veiligheid is een set van samenhangend beleid, waarbij onderstaande schema leidend is geweest:

In Nederland is de Stichting School en Veiligheid actief en zij ondersteunt scholen bij het bevorderen van een sociaal veilig klimaat. De website www.schoolenveiligheid.nl biedt veel praktische richtlijnen en waardevolle achtergrondinformatie.

Marieke Ketelaars, directeur Montessori IKC De Groene Ring

2. Wet Veiligheid op School

Scholen in het primair-, voortgezet- en speciaal onderwijs zijn verplicht zorg te dragen voor een veilige school. Sinds augustus 2015 is de Wet Veiligheid op School van kracht die tot doel heeft pesten aan te pakken en de veiligheid van leerlingen op school te vergroten. De onderwijsinspectie houdt toezicht op de kwaliteit van het onderwijs. Ook ziet de inspectie toe op naleving van wetten en regels, zoals de zorgplicht van de school voor de sociale veiligheid van de leerlingen.

Het bevoegd gezag van de school heeft de plicht gekregen om zorg te dragen voor de veiligheid op school, waarbij het bevoegd gezag in ieder geval:

1. Beleid met betrekking tot de veiligheid voert;
2. De veiligheid van leerlingen op school monitort met een instrument dat een representatief en actueel beeld geeft;
3. Er zorg voor draagt dat bij één of meerdere personen ten minste de volgende taken zijn belegd:
 - Het coördineren van het beleid in het kader van het tegengaan van pesten;
 - Het fungeren als aanspreekpunt in het kader van pesten.

Hieronder worden deze drie punten kort toegelicht.

1. Veiligheidsbeleid

Scholen zijn als gevolg van deze wet verplicht een papieren veiligheidsbeleid om te zetten in praktijk. De verplichting bestaat uit het ontwikkelen van een set samenhangende maatregelen, gericht op preventie en het afhandelen van incidenten. Dit beleid dient gevormd te worden met alle betrokkenen van de school en verankerd te worden in de dagelijkse praktijk.

2. Monitoring

De wet schrijft voor dat scholen jaarlijks de veiligheidsbeleving van leerlingen moeten monitoren met een instrument dat een actueel en representatief beeld geeft van de veiligheid van de leerlingen. De school is vrij in de keuze van het instrument. Het instrument moet wel valide, betrouwbaar zijn en voldoen aan de wettelijke eisen. De monitoring moet drie soorten vragen bevatten:

- Vragen naar het vóórkomen van incidenten op school;
- Vragen over de veiligheidsbeleving van leerlingen;
- Vragen over het welbevinden van leerlingen.

3. Aanspreekpunt pesten en coördineren anti-pestbeleid

Voor ouders en leerlingen is het van belang om een laagdrempelig aanspreekpunt te hebben op school wanneer zij te maken krijgen met pesten. De wet schrijft voor dat er op iedere school een persoon is die fungeert als vast aanspreekpunt. Daarnaast moet er ook iemand zijn binnen de school die het beleid tegen pesten coördineert. Het gaat om hierbij nadrukkelijk om het beleggen van taken en niet om het creëren van een nieuwe functie.

3. Onze missie, visie en pedagogisch klimaat

De basis van ons sociaal veiligheidsbeleid wordt gevormd door onze missie, visie en kernwaarden van het IKC.

3.1. Onze missie; waar gaan we voor?

Montessori IKC De Groene Ring biedt het kind een veilige en voorbereide omgeving aan, waarin het zich kan ontwikkelen tot een zelfstandig, eigen en sociaal individu. We bieden een leerzame omgeving waarin we met respect voor een ander omgaan. Vanuit de montessori gedachte vinden wij het belangrijk dat kinderen vrijheid van werkkeuze en werktijd hebben, zodat zij ruim de gelegenheid krijgen eigen keuzes te maken in hun ontwikkeling en in staat zijn hun eigen ontwikkeling te volgen.

De leerstof is beschreven in het IKC plan. De manier waarop de kinderen zich deze leerstof eigen maken, verschilt met die van het klassikale onderwijs.

Kind, leerkracht, ouders en opvang bezinnen zich intensief, met name door reflectie op eigen handelen, op de vraag wat dit kind in zijn/haar situatie nodig heeft, zodat een zo individueel mogelijk onderwijsarrangement (ontwikkelingsarrangement) geboden kan worden om een optimale ontwikkeling van het kind mogelijk te maken. Ons IKC gaat niet alleen om met verschillen van kinderen, zij gaat hier juist vanuit, omdat zij verschillen tussen mensen als een verrijkend gegeven beschouwt.

3.2. Onze visie; waar staan we voor?

Het montessori onderwijs en opvoeding is, met andere traditionele vernieuwingsvormen zoals Jenaplan-, Dalton- en Freinetonderwijs, ontstaan in het begin van de twintigste eeuw.

“Leer mij het zelf doen”

- Zorgdragen voor een veilig en tegelijkertijd uitdagend leer- en leefklimaat, waarvan het kind mede-eigenaar is.
- Het kind heeft in eigen mate specifieke vaardigheden aangeleerd, waardoor het zichzelf kan reguleren en op eigen benen kan staan.
- Betekenisvolle leersituaties en samenwerkend leren aanbieden, zodat het kind actief en betrokken kan leren met en van andere kinderen.
- Leren reflecteren, zodat het kind een houding ontwikkelt waarmee het leert van eerdere ervaringen en steeds meer “zicht op zichzelf en zijn omgeving” krijgt.

Uitgangspunten

In het montessori onderwijs gaan we bij onze manier van werken er van uit dat

- kinderen zich willen ontwikkelen, willen leren;
- kinderen zich ontwikkelen door zelf-doen, door eigen handelen;
- kinderen zelfstandigheid willen verwerven;
- zelfvertrouwen een belangrijke basis is voor ontwikkeling;
- kinderen willen samenwerken, elkaar willen helpen.

We vinden het erg belangrijk dat kinderen zich niet alleen ontwikkelen op cognitief gebied, maar ook op het gebied van muziek, dans en drama en beeldende vorming. Daarom nemen lessen op dit gebied jaarlijks een prominente plaats in.

Als taak van ons zien wij kinderen die hulp te bieden waardoor zij vertrouwen krijgen in eigen mogelijkheden en zich kunnen ontwikkelen tot zelfstandige personen die verantwoordelijkheid kunnen en willen dragen voor zichzelf, hun omgeving en de samenleving waarvan zij deel uitmaken.

3.3. Ons pedagogisch klimaat

Respect voor elkaars bezigheden, een ieder op zijn eigen niveau, zorg en aandacht voor elkaar en de omgeving zijn belangrijke elementen in ons montessori IKC

De zorg en aandacht voor elkaar uit zich onder andere in het gedrag van de leerkrachten:

’s ochtends wordt ieder kind persoonlijk begroet met een handdruk en ’s middags wordt op dezelfde manier van elk kind afscheid genomen.

Wederzijds vertrouwen zowel tussen kinderen en volwassenen als tussen kinderen onderling, en het zich geaccepteerd voelen, zijn naar onze mening noodzakelijk voor het zelfvertrouwen van kinderen én de ontwikkeling van kinderen.

Wij hechten daarom groot belang aan een vriendelijke en veilige sfeer binnen ons IKC. Een regelmatig overleg met ouders over het welbevinden van hun kinderen is daartoe in onze ogen onmisbaar. Daarnaast hanteren we een *pestprotocol*. Dit pestprotocol is onderdeel van het begeleiden van de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Sinds enkele jaren werken we met KIVA, een Fins antipest programma. Twee keer per jaar monitoren we de sociale veiligheid van de kinderen middels de KiVa monitor (okt en mrt).

4. Ons IKC en sociale veiligheid

Wat verstaan wij onder sociale veiligheid? In ons IKC wordt voortdurend aandacht gegeven aan het realiseren van een sociaal veilig klimaat en aan het voorkomen en aanpakken van grensoverschrijdend gedrag. Wij kijken kritisch naar onszelf en zorgen ervoor dat elk incident leidt tot verkleining van de kans op nieuw grensoverschrijdend gedrag. We streven een cultuur na, waarin zowel kinderen, ouders als medewerkers aan het denken worden gezet over hun houding en handelen en waarin hier open over wordt gepraat.

Kinderen zitten op ons IKC om te leren en zich te ontwikkelen. Ze zijn daartoe pas in staat als ze zich veilig voelen en zichzelf kunnen zijn. Daarvoor is nodig dat zij zich gezien en geaccepteerd voelen en dat het gevoel hebben erbij te horen. Zorgen voor sociale veiligheid gaat over méér dan het tegengaan van onveiligheid. Kinderen hebben ruimte nodig om te mogen ontdekken waar grenzen liggen, om fouten te maken, om te leren verantwoordelijkheid te nemen en daarop te worden aangesproken. Voor kinderen is ons IKC ook de plek waar zij leeftijdsgenoten ontmoeten en waar zij kennismaken met de samenleving en verschillen in normen, waarden en omgangsvormen.

Sociale veiligheid op het IKC betreft de sociale omgang met elkaar; kinderen, ouders en medewerkers, waarbij er vanuit respect oog is voor verschillen tussen elkaar en iedereen op een verdraagzame wijze omgaat met de ander zonder daarbij de grenzen te overschrijden.

5. Sociale veiligheid en grensoverschrijdend gedrag

5.1. Wat is grensoverschrijdend gedrag?

Grensoverschrijdend gedrag leidt tot onveiligheid en doet impliciet en expliciet afbreuk op de persoonlijke integriteit, privacy en het welbevinden van de ander. Wanneer we omschrijven wat wij verstaan onder grensoverschrijdend gedrag, geven we daarmee tegelijkertijd aan welke tegenovergestelde normen en waarden wij koppelen aan ons gewenste gedrag in het IKC.

Grensoverschrijdend gedrag kent vele verschijningsvormen. Hieronder volgt een opsomming van ontoelaatbaar gedrag dat zich alledaags, in het klein of groot, in de groep of op het speelplein, kort of langdurig, in ons IKC kan voordoen:

- Buitensluiten van de groep, isoleren, negeren, samenzweren;
- Uitgescholden worden vanwege het anders zijn (kleding, uiterlijk, gedrag, levensovertuiging);
- Fysiek bedreigd worden; geïntimideerd worden;
- Slaan, schoppen, trekken, duwen, spugen of niet gewenst vast gehouden worden;
- Belemmerd worden in je vrijheid van bewegen;
- Berekenend gedrag om iemand te kleineren of te kwetsen;
- Herhaaldelijk, systematisch en langdurig kwetsen ;
- Roddelen, beledigen, belachelijk maken, uitlachen;
- Bijnamen geven;
- Gemene briefjes schrijven, apps versturen, cyberschelden;
- Buiten school opwachten, bedreigen, intimideren;
- Op weg naar huis achterna rijden; naar het huis van het slachtoffer gaan;
- Bezittingen afpakken of vernielen;

- Verbale agressie; schelden of schreeuwen.

Wanneer grensoverschrijdend gedrag ten opzichte van het slachtoffer zich regelmatig voordoet, spreken we van pesten. Er is sprake van een ongelijke situatie. De veroorzaker ligt altijd boven; het slachtoffer is kwetsbaar en weinig weerbaar. De veroorzaker heeft negatieve bedoelingen en wil pijn doen, kwetsen, intimideren of macht uitoefenen. Grensoverschrijdend gedrag komt ook regelmatig in groepsverband voor: veroorzaker, meelopers en supporters tegenover een geïsoleerd slachtoffer.

5.2. Vormen grensoverschrijdend gedrag

Agressie en geweld

Kinderen die schreeuwen en vloeken, een vechtpartij op het speleplein of medewerkers die bedreigd worden door ouders. Opstandig en agressief gedrag zijn niet altijd te voorkomen. Daarom is het van noodzakelijk om een duidelijk signaal af te geven naar kinderen en ouders dat agressief gedrag niet getolereerd wordt. In het geval van maatregelen is het van belang om vervolgens met de ouders en ouders afspraken te maken en deze te blijven monitoren.

Discriminatie

Discriminatie betekent het onterecht verschil maken in de behandeling van mensen, bijvoorbeeld op basis van geslacht, godsdienst, handicap, leeftijd, afkomst, huidskleur, ras, burgerlijke staat of seksuele voorkeur. Discriminatie is in Nederland verboden. Bij discriminatie gaat het niet altijd om feitelijke discriminatie. Waar we mee te maken krijgen zijn veel vaker kinderen, ouders en wellicht ook collega's die zich gediscrimineerd voelen. Wanneer een kind of medewerker zich gediscrimineerd voelt, heeft dat gevolgen voor het gevoel van veiligheid in de groep en binnen ons IKC.

Pesten

Wij willen dat er een positieve sfeer heerst in het IKC en dat kinderen prettig met elkaar omgaan. Toch komt pesten voor op elk IKC, elke school en in iedere groep. Het specifieke van pesten is gelegen in het bedreigende en systematische karakter. De inzet van pestgedrag is altijd macht en intimidatie. Pesten verschilt daarmee duidelijk van plagen en ruzie. Iedereen loopt het risico gepest te worden. Sommige kinderen hebben een grotere kans om slachtoffer te worden van pesten, bijvoorbeeld vanwege hun seksuele geaardheid of andere etnische afkomst.

Polarisatie – een groeiend wij/zij-denken

In de samenleving lijkt het wij/zij-denken toe te nemen. Kinderen nemen dat mee het IKC in. Tegenstellingen zijn niet erg, als de kloof maar niet te groot wordt. Dan verdwijnt de nuance en ligt polarisatie op de loer. Bij polarisatie gaat het om uiteenlopende opvattingen met negatieve statements over de andere partij. Bij toenemende polarisatie groeit de gespreksstof en de emotie, terwijl de redelijkheid afneemt. We willen graag met redelijke argumenten de vooronderstellingen weerleggen. Maar redelijkheid kent in deze situatie beperkingen. Als feiten het tegendeel bewijzen, kun je die simpelweg blijven ontkennen.

Seksueel grensoverschrijdend gedrag

Kinderen ontwikkelen zich op allerlei gebieden, ook op seksueel gebied. Seksueel gedrag van kinderen is meestal normaal gedrag dat passend is bij de leeftijd van het kind, maar soms krijgen we te maken met seksueel grensoverschrijdend gedrag. Zo komt het voor dat kleuters elkaar half ontbloot onderzoeken in de poppenhoek of dat jongens in groep 8 pornoplaatjes binnen een WhatsApp-groep versturen. Als een kind seksueel gedrag vertoont dat als normaal en leeftijdsadequaat kan worden bestempeld, kan het dus nog steeds ongewenst gedrag betreffen en daarmee grensoverschrijdend zijn. Om adequaat te kunnen handelen is het van belang om te weten wat hoort bij de normale seksuele ontwikkeling van kinderen.

Intolerantie ten opzichte van seksuele diversiteit

Een veilig IKC is dat ook voor LHBT-kinderen, -ouders en -medewerkers. LHBT staat voor lesbisch, homoseksueel, biseksueel en transgender. Speciale aandacht voor seksuele diversiteit blijkt nodig te zijn om LHBT-kinderen zich veilig te laten voelen. Sommige mensen hebben bijvoorbeeld een ongemakkelijk gevoel bij zichtbare homoseksualiteit. Ook niet genderconform gedrag (stoere meiden en zachttaardige jongens) is voor een aantal mensen moeilijk te accepteren. Dit "afwijzende" gevoel kan leiden tot een klimaat op het IKC, waarin LHBT-kinderen zich niet veilig voelen. LHBT-kinderen zijn vaker het slachtoffer van pesten. De monitor

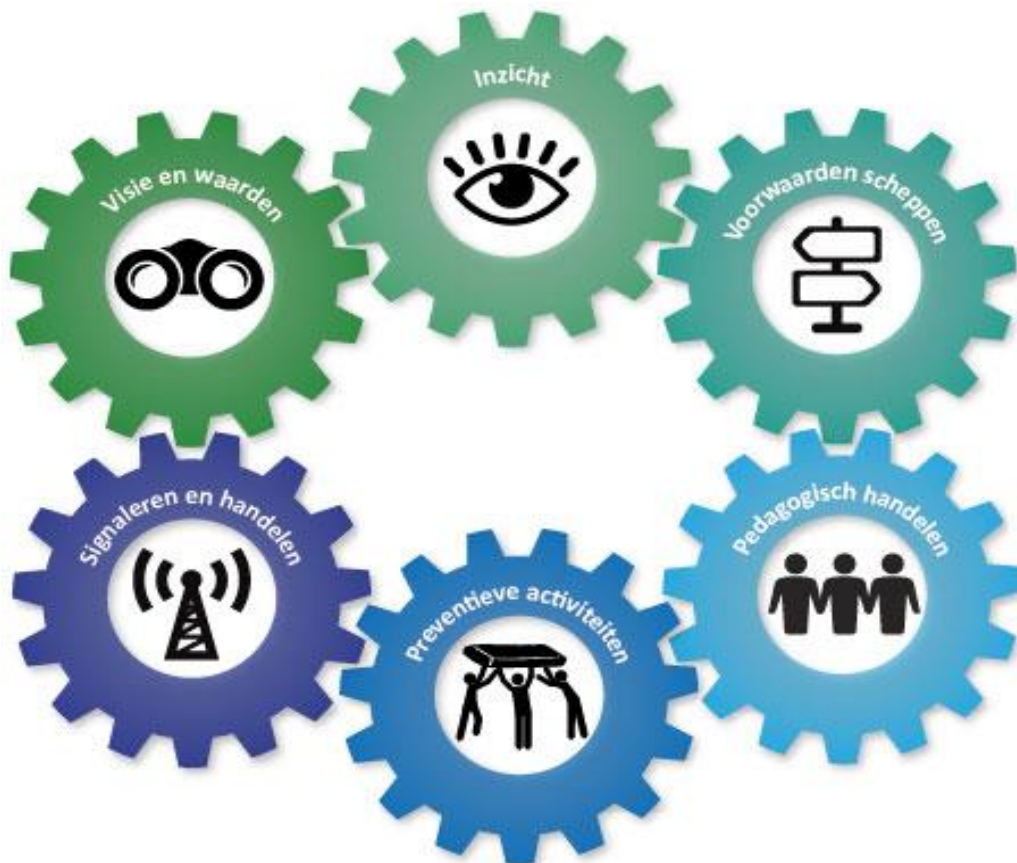
'Sociale veiligheid in en rond scholen' laat zien dat LHBT-leerlingen zich onveilig voelen op school dan heteroleerlingen. Zij hebben vaker te maken met geweld, pesten, buitensluiting, roddels en kwetsende grappen.

6. Vormgeven aan sociale veiligheid

Verschillende onderzoeken wijzen erop dat aanwezigheid van de onderstaande zes elementen in het beleid succesfactoren zijn voor een sociaal veilig klimaat. Het opstellen van gedragsregels, protocollen en sanctiebeleid is niet voldoende om kinderen, ouders en medewerkers een gevoel van veiligheid te geven. Om vorm te geven aan sociale veiligheid is activiteit nodig op de volgende velden:

- Gezamenlijk ontwikkelde en gekende visie, kernwaarden en afspraken;
- Inzicht in veiligheidsbeleving, incidenten en monitoring;
- Scheppen van voorwaarden, samenwerken met partners buiten het IKC;
- Positief pedagogisch handelen; ondersteunende houding, voorbeeldgedrag, verbindende relaties;
- Preventieve activiteiten en programma's in het IKC, gericht op kinderen, ouders en medewerkers;
- Signaleren en effectief handelen bij grensoverschrijdend gedrag en incidenten.

Deze zes velden worden hieronder nader toegelicht:

6.1. Visie, kernwaarden en afspraken

Visievorming

Sociaal beleid begint met het opstellen van een visie over hoe wij denken over de ontwikkeling en het gedrag van kinderen en de grenzen daarin. Daaruit vloeien doelstellingen en gedragsnormen voort. Medewerkers in het IKC spelen een belangrijke rol in het zorgen voor sociale veiligheid en in het signaleren en begrenzen van grensoverschrijdend gedrag. Ons handelen krijgt richting via de visie, normen en waarden van ons IKC.

Normen en waarden

Regels zijn de gewoonste zaak van de wereld. Kinderen leren om hun jas aan de kapstok te hangen, niet te hollen in de gangen en elkaar niet te storen in de groep. Normen en waarden zorgen ervoor dat kinderen, ouders en medewerkers op het IKC samen kunnen leven en werken. Regels vormen enerzijds een leidraad voor gedrag; anderzijds vormen ze een toetssteen bij overtredingen. Om normen en waarden in de hoofden van iedereen te houden is voortdurend overleg noodzakelijk.

6.2. Inzicht in veiligheidsbeleving en incidenten

Incidentenregistratie

Incidentenregistratie is een instrument om het veiligheidsbeleid te monitoren. Duidelijk moet zijn waar en welke incidenten gemeld kunnen worden. Het heeft de voorkeur dat één persoon hiervoor verantwoordelijk is. In ons IKC is dat de KiVacoördinator (veiligheidscoördinator) (zie hoofdstuk 8). Incidentenregistratie is een instrument om het veiligheidsbeleid te evalueren en waar nodig bij te stellen. Periodiek worden gegevens geanalyseerd, hetgeen kan leiden tot aanpassing van het sociaal veiligheidsbeleid.

Monitoring en sociale veiligheid

Om het gevoel van sociale veiligheid onder kinderen in kaart te brengen, is verplichte monitoring ingesteld. Met behulp van de KiVa monitor peilen wij twee keer per schooljaar in oktober en mei, het veiligheidsgevoel van de kinderen. Bij groep 3 t/m 8 wordt de veiligheidsmonitor van KiVa digitaal afgenomen (zie ook bijlage KiVa monitor 2018-2019). Op deze manier krijgen we een goed beeld van de veiligheidsbeleving en kan het veiligheidsbeleid worden geëvalueerd en bijgesteld.

6.3. Scheppen van voorwaarden

Binnen ons IKC is gekozen voor het Finse programma KiVa

Vanaf 2015 zijn wij gestart met het KiVa programma en vanaf schooljaar 2018-2019 zijn wij een gecertificeerd KiVa IKC.

Scholen die twee jaar of langer met KiVa werken, kunnen het KiVa-certificaat aanvragen. Een school ontvangt het KiVa-certificaat als het aantoonbaar aan de onderstaande certificeringseisen voldoet. Het KiVa-certificaat kan zichtbaar in de school gehangen worden.

De KiVa-certificeringseisen luiden als volgt:

- Alle leerkrachten die met KiVa werken in hun groep hebben de STARTtraining gevolgd.
- In tenminste groep 3 t/m 6 worden de 10 KiVa-thema's ieder schooljaar behandeld.
- De leerlingen van de bovenbouw vullen de KiVa-monitor twee keer per schooljaar in. De uitkomsten worden gebruikt om te bekijken in hoeverre er wordt gepest, welke groepsproblemen er spelen en wat de school/leerkracht daaraan gaat doen. De onderbouwleerlingen hoeven de KiVa-monitor dus niet per se in te vullen.
- Er is een (actief) KiVa-team van minimaal drie teamleden. Het KiVa-team evalueert ieder half jaar in hoeverre er pestproblemen zijn, wat de ontwikkelingen zijn en of er voldoende actie wordt ondernomen.
- Tenminste één persoon van het KiVa-team is aanwezig (geweest) bij de regiobijeenkomsten.

Voor het aanvragen van het certificaat dient de school een zelfevaluatie (online vragenlijst) in te vullen. De zelfevaluatie gaat onder meer over hoe de school het KiVa-programma de afgelopen twee schooljaren heeft geïmplementeerd. Het KiVa-consortium beoordeelt aan de hand van de zelfevaluatie of de school voldoet aan de certificeringseisen.

KiVa is een preventief, schoolbreed programma, gericht op het versterken van de sociale veiligheid en het tegengaan van pesten op basisscholen (groep 1 t/m groep 8). Het programma zet in op positieve groepsvorming, zodat ieder kind met plezier naar school gaat.

KiVa is [wetenschappelijk bewezen effectief](#) én [goedgekeurd door het Nederlands Jeugdinstituut \(NJI\)](#). De KiVa-monitor is [goedgekeurd door de Onderwijsinspectie](#); met de KiVa-monitor voldoen scholen dus aan de [wettelijke verplichting de sociale veiligheid onder leerlingen te meten](#).

Sociale vaardigheden en sociaal emotionele ontwikkeling

Met KiVa worden de sociale vaardigheden en de sociaal emotionele ontwikkeling van leerlingen gestimuleerd. Zo verbeteren de sociale veiligheid en het pedagogisch klimaat op school. Groepsproblemen, zoals pesten, worden met KiVa effectief voorkomen. Hoewel KiVa inhoudelijk vooral in zet op preventie (op het voorkomen van), kent het programma ook [curatieve onderdelen](#) waarmee problemen kunnen worden opgelost.

Evidence based

KiVa is oorspronkelijk in Finland ontwikkeld en [effectief bevonden](#). Het programma is ontstaan vanuit een aantal centrale uitgangspunten (theoretische onderbouwing). KiVa is evidence based: in [verschillende \(empirische\) wetenschappelijke onderzoeken, zowel in Nederland als internationaal, is de effectiviteit van KiVa aangetoond](#). Daarmee KiVa is het enige programma waarvan de effectiviteit in meerdere landen is aangetoond. Er bestaat een groot internationaal netwerk van wetenschappers dat doorlopend onderzoek doet naar KiVa, zodat het programma nog beter en effectiever wordt.

Meer dan een anti-pestprogramma

KiVa wordt in de volksmond en de media doorgaans een 'anti-pestprogramma' genoemd. Hoewel KiVa inderdaad effectief is in het tegengaan van pesten, wordt het programma daar inhoudelijk te kort mee gedaan: [KiVa is veel meer dan een anti-pestprogramma](#). KiVa werkt aan de sociale vaardigheden en de sociaal emotionele ontwikkeling van leerlingen.

Betrokkenheid van kinderen en ouders

Kinderen, ouders en medewerkers zijn samen verantwoordelijk voor het pedagogisch klimaat. Daarom is het goed als zij betrokken worden bij het vormgeven van beleid en een rol hebben bij de uitvoering ervan. De relaties binnen ons IKC worden sterker als er duidelijke afspraken over onderlinge communicatie zijn en er commitment is. Bij grensoverschrijdend gedrag blijken IKC-brede interventies, die niet alleen gericht zijn op het individuele kind maar ook op de IKC-omgeving, de thuisomgeving en leeftijdsgenoten, het meest effectief om herhaling van dit gedrag te voorkomen.

Leerlingenzorg

Er is ook een relatie tussen individuele leerlingenzorg en sociale veiligheid. Wij willen voor kinderen met een ingewikkelde thuissituatie of met leer- en gedragsproblemen een veilige plek creëren. Voor hen wordt gerichte individuele begeleiding georganiseerd. Als er sprake is van een problematische thuissituatie wordt er een beroep gedaan op het ondersteuningsteam. Individuele aandacht voor zorgkinderen vergroot niet automatisch de sociale veiligheid op het IKC maar draagt daar wel toe bij.

Samenwerken met partners buiten het IKC

In de samenwerking tussen het IKC en de ketenpartners (ondersteuningsteam, sociaal team, politie) is het belangrijk dat verantwoordelijkheden van de verschillende partijen duidelijk zijn. Ketenpartners kunnen mede vorm geven aan de sociale veiligheid in ons IKC. Zij kunnen een rol spelen bij het aanpakken van incidenten, onveilige situaties thuis of in de omgeving van ons IKC.

6.4. Pedagogisch vakmanschap

Het tijdig signaleren van en ingrijpen bij grensoverschrijdend gedrag hoort bij een veilig klimaat. Het uitdragen van normen en waarden is een verantwoordelijkheid van iedere medewerker en ons voorbeeldgedrag is

daarbij cruciaal. Leerkrachten en pedagogisch medewerkers helpen kinderen om vormingsdoelen te bereiken. Door pedagogisch vakmanschap wordt de persoonlijke, sociale en morele ontwikkeling van kinderen gestimuleerd. Hierbij zijn drie perspectieven te onderscheiden:

1. Pedagogische opdracht. Hiermee wordt het doelbewust handelen van de leerkracht en pedagogisch medewerker bedoeld, waarbij hij/zij werkt aan maatschappelijke en ontwikkelingsgerichte doelen rond vorming, burgerschap en sociale integratie.
2. Pedagogisch-didactisch handelen. Hierbij gaat het om vormgeven van het leren zelf. Het pedagogisch klimaat dient bij te dragen aan een veilige en zorgzame leeromgeving. Verschillen tussen kinderen worden erkend en op deze verschillen wordt ingespeeld door kinderen te ondersteunen en te vertrouwen.
3. Pedagogisch klimaat. Het pedagogisch klimaat dient zo te zijn dat de concentratie van kinderen op het onderwijs optimaal is en dat de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen tot haar recht komt. Een stimulerend pedagogisch klimaat houdt rekening met de basale behoeften van kinderen: goede relaties, competentie en autonomie.

Bij een positief pedagogisch klimaat in de groep gaat het om:

- Het hanteren van duidelijke gedragsnormen en grenzen, het aanleren van sociale vaardigheden voor gewenst gedrag en het stimuleren van positief gedrag van individuele en groepen kinderen.
- Omgaan met de verschillen tussen kinderen door het bieden van maatwerk: het afstemmen van de onderwijsleersituatie op de ontwikkelingskansen van individuele kinderen.
- Aandacht voor de zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid van kinderen en hun betrokkenheid in de groep.

6.5. Preventieve activiteiten

Door het aanbieden van activiteiten en voorlichting wordt de sociale veiligheid versterkt. Het gaat hierbij voornamelijk om aandacht voor de volgende thema's:

Burgerschapsvorming

Burgerschapsvorming staat in relatie tot het bevorderen van een sociaal veilig klimaat. In ons IKC besteden we aandacht aan burgerschapsvorming. Het is belangrijk dat burgerschap niet versmald wordt tot het bespreekbaar maken van moeilijke maatschappelijke thema's of het ondernemen van en bijdragen aan maatschappelijke en culturele activiteiten. In ons IKC kunnen we burgerschap in de praktijk voorleven, hetgeen bijdraagt aan een sociaal veilig klimaat. Zo is het IKC een mini-samenleving die dient als oefenplaats voor jonge burgers, om te kunnen oefenen met sociale omgangsvormen en te leren omgaan met verschillen in opvatting. Kinderen leren op de thema's respect, diversiteit, acceptatie en tolerantie te reflecteren en een bijdrage te leveren aan de zorg voor hun omgeving. Ze leren omgaan met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdgenoten.

Seksuele diversiteit

LHBT-kinderen kunnen zich minder veilig voelen op school dan heteroleerlingen. Zij hebben meer te maken met geweld, roddels en pesten. De belangrijkste doelstelling van relationele en seksuele vorming is kinderen te ondersteunen bij een gezonde seksuele ontwikkeling en hen leren seksueel verantwoorde keuzes te maken. Zo kunnen zij ook leren seksuele diversiteit te respecteren. Ze krijgen betrouwbare informatie en durven eerder vragen te stellen over seksualiteit. Kinderen ontwikkelen waarden en normen, worden weerbaarder en leren respectvol met elkaar om te gaan.

Sociale competenties

Positief sociaal gedrag van kinderen bevordert de veiligheid op ons IKC. We besteden aandacht aan het aanleren van een positieve manier van omgaan met elkaar, het versterken van de eigen weerbaarheid en assertiviteit, het constructief oplossen van conflicten en open te staan voor verschillen tussen mensen. Medewerkers en ouders zijn hierbij rolmodel.

Mediawijsheid

Sociale veiligheid gaat ook over de 'online' veiligheid. Grensoverschrijdend gedrag op sociale media vormt een bedreiging voor de veiligheid van kinderen. De maatschappelijke impact van sociale media wordt steeds groter. Daarom is het belangrijk dat kinderen kritisch met media om kunnen gaan. Zij moeten leren hoe ze al

die informatie kunnen filteren en hoe ze bewust deel kunnen nemen aan onze mediasamenleving. In ons IKC werken we met een leerlijn mediawijsheid voor de groepen 1 t/m 8.

6.6. Signaleren en effectief handelen

Het tijdig signaleren en hanteren van grensoverschrijdend gedrag zorgt ervoor dat situaties niet escaleren of dat de gevolgen voor slachtoffers zo veel mogelijk beperkt worden. Wanneer kinderen gedrag vertonen dat op ons IKC niet getolereerd wordt, hebben we de verantwoordelijkheid om in actie te komen. In de bijlagen van deze notitie zijn de protocollen opgenomen hoe te handelen bij:

1. Grensoverschrijdend gedrag;
2. Sociale media en ongewenst online gedrag.

We wegen voortdurend af of gedrag van kinderen (nog) toelaatbaar is of een grens overschrijdt. Vaak is het niet zo zwart wit. De context van een situatie bepaalt hoe gedrag geduid moet worden. Met elkaar deze afwegingen bespreken, helpt om de grens tussen toelaatbaar en niet toelaatbaar makkelijker te bepalen en om er met elkaar één lijn in te trekken.

7. Borgen van sociale veiligheid

Borgen van sociale veiligheid houdt in dat wij datgene doen wat nodig is om structureel te werken aan een veilig IKC-klimaat. Sociale veiligheid heeft daarmee een plek en is ingebed in het pedagogisch klimaat en de kwaliteitszorg. Hierbij hoort ook het voorbereid zijn op en het voorkomen van nieuwe uitingsvormen van onveilige situaties en incidenten. Sociale veiligheid in ons IKC wordt geborgd door:

- Regelmatig evalueren van het sociaal veiligheidsbeleid;
- Jaarlijks monitoren van de veiligheidsbeleving van kinderen;
- Incidentenregistratie en vertaling naar beleid;
- Het digitaal veiligheidsplan; jaarlijkse evaluatie en bijstelling.

Evaluatie sociaal veiligheidsbeleid

Het sociaal veiligheidsbeleid wordt jaarlijks geëvalueerd in het MT, MT, MR en IKC team. Bij de evaluatie worden de uitkomsten van de sociale monitor en de incidentenregistratie betrokken. Aandachtspunten en verbeterpunten worden opgenomen in het digitaal veiligheidsplan dat jaarlijks wordt bijgesteld. Daarmee wordt het zorgen voor een sociaal veilig klimaat een continu proces. Het IKC maakt van sociale veiligheid een voortdurend en vanzelfsprekend punt van aandacht.

KiVa monitor

Twee keer per jaar (oktober en mei) peilen wij met de KiVamonitor de veiligheidsbeleving van kinderen.

Incidentenregistratie

Een belangrijk instrument om het veiligheidsbeleid te monitoren, is het registreren van incidenten. In ons IKC is de KiVacoördinator (veiligheidscoördinator) verantwoordelijk voor de incidentenregistratie (zie hoofdstuk 8). Het is een instrument om het veiligheidsbeleid jaarlijks te evalueren en waar nodig bij te stellen.

Digitaal veiligheidsplan

Het digitaal veiligheidsplan is een hulpmiddel bij het ontwikkelen van een eigen aanpak voor sociale veiligheid. De onderwerpen, die in het digitaal veiligheidsplan benoemd worden, komen overeen met de zes velden zoals genoemd in hoofdstuk 6. Aan de hand van de vragenlijst kunnen we nagaan wat we allemaal doen, waar nog verbeteringen mogelijk zijn en welke prioriteiten daarin gesteld worden.

8. KiVacoördinator /Veiligheidscoördinator en vertrouwenspersonen

8.1. KiVacoördinator/ Veiligheidscoördinator/ Het KiVa team

Ons IKC kent een KiVacoördinator (veiligheidscoördinator) die samen met het KiVa team verantwoordelijk is voor de borging van het sociaal veiligheidsbeleid.

Het KiVateam

Het KiVa-team is een werkgroep die bestaat uit minstens drie enthousiaste en vaardige teamleden. Meestal zit de IB-er in het KiVa-team. De directeur zit bij voorkeur niet in het KiVa-team. Het KiVa-team is het aanspreekpunt voor collega's en de KiVa-trainer voor alles wat met KiVa te maken heeft.

Taken van het KiVa-team

Het KiVa-team coördineert onder meer de volgende taken:

- Het fungeren als centraal aanspreekpunt voor ouders, leerlingen en collega's (zie ook wetgeving)
- Het inplannen van de KiVa-monitor (afname, bespreking, etc.)
- Het agenderen en bespreken van KiVa tijdens teamvergaderingen
- Het organiseren van KiVa-activiteiten, bijvoorbeeld een kick-off, een ouderavond of themadag
- Het levend en zichtbaar maken/houden van KiVa binnen de school (implementatie en borging)
- Het ondersteunen en adviseren van collega's bij de uitvoering van KiVa
- Het onderzoeken en oplossen van pestproblemen (gesprekken voeren met leerlingen en leerkrachten, observaties doen, etc.)
- Het bijwonen van de jaarlijkse regiobijeenkomsten
- Het, indien nodig (bijvoorbeeld bij ernstige / acute (pest)problematiek), inschakelen van externe professionele hulp.

De KiVacoördinator van ons IKC is Linda Krechting. Zij is als volgt bereikbaar:

Telefoon : 0316 – 266611 of 0316 - 265116

Email : lkrechting@montessori-groening.nl

8.2. Intern vertrouwenspersoon (contactpersoon)

Binnen Innerwaard is afgesproken dat iedere school een eigen contactpersoon heeft. De contactpersoon functioneert als intern vertrouwenspersoon en is toegankelijk voor alle betrokkenen bij ons IKC: kinderen, ouders en medewerkers. De contactpersoon gaat in vertrouwen om met zijn/haar taak en is alleen verantwoording schuldig aan het bevoegd gezag (bestuur van de stichting). De contactpersoon kan worden ingeschakeld als er sprake is van grensoverschrijdend gedrag en er behoefte bestaat om hierover in vertrouwelijkheid te praten en advies in te winnen. De taken van de contactpersoon zijn:

- Eerste opvang verlenen, begeleiding bieden en nazorg bieden;
- Verwijzen naar professionele hulpverlening en externe vertrouwenspersoon;
- Meldplicht naar bestuur bij ernstig grensoverschrijdend gedrag, zoals seksuele intimidatie;
- Initiatieven nemen en adviezen geven over het sociaal veiligheidsbeleid.

De interne vertrouwenspersoon van ons IKC is Karin Timmen. Zij is als volgt bereikbaar:

Telefoon : 0316 – 266611 of 0316 - 265116

Email : ktimmen@montessori-groening.nl

8.3. Extern vertrouwenspersoon

Het IKC heeft via Innerwaard beschikking over een extern vertrouwenspersoon. Deze is aangesteld als aanspreekpunt en adviseur voor klachten van kinderen, ouders en medewerkers over nalatigheid, maatregelen en gedrag op het IKC. De externe vertrouwenspersoon is onafhankelijk en is (zonder bemiddeling van het IKC) toegankelijk voor alle betrokkenen. Taken en verantwoordelijkheden van de extern vertrouwenspersoon zijn:

- Nagaan of door bemiddeling een oplossing kan worden bereikt. De vertrouwenspersoon onderzoekt of de gebeurtenis aanleiding geeft tot het indienen van een officiële klacht of aangifte.
- Begeleiden van de klager bij de verdere klachtenprocedure en desgewenst bijstand verlenen bij het doen van aangifte bij de politie;
- De klager verwijzen indien noodzakelijk of wenselijk naar de juiste hulpverleningsinstanties;
- Gevraagd of ongevraagd advies geven over de door het bevoegd gezag te nemen besluiten.

De vertrouwenspersoon neemt bij de werkzaamheden de grootst mogelijke zorgvuldigheid in acht en is verplicht tot geheimhouding van alle zaken die hij/zij in die hoedanigheid verneemt. Deze plicht vervalt niet nadat betrokkene de taak als vertrouwenspersoon heeft beëindigd.

De externe vertrouwenspersoon van ons IKC is Chiene Hulst. Zij is als volgt bereikbaar:

Telefoon : 06-45434266

Email : chienehulst@externevertrouwenspersoon.nl

9. Klachtenregeling en klachtencommissie

We streven er altijd naar om onvrede bij ouders of kinderen in goed overleg met elkaar op te lossen. Soms lukt dat niet. Ons IKC kent een klachtenregeling, waarin wordt beschreven hoe ouders of kinderen een klacht kunnen indienen en op welke wijze deze wordt behandeld. Tevens worden de taken en verantwoordelijkheden van de klachtencommissie weergegeven. De klachtenregeling maakt integraal onderdeel uit van ons veiligheidsbeleid.

10. Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

We hanteren de landelijke meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. De meldcode bevat een stappenplan en signalenlijst welke gevolgd kan worden wanneer er vermoedens bestaan van huiselijk geweld en kindermishandeling. De meldcode maakt integraal onderdeel uit van ons veiligheidsbeleid.

BIJLAGE 1

Protocol: Handelen bij grensoverschrijdend gedrag

In hoofdstuk 5 van deze notitie hebben wij allerlei vormen van grensoverschrijdend gedrag door kinderen beschreven. In dit protocol worden richtlijnen en handvatten aangereikt hoe te handelen bij grensoverschrijdend gedrag. Grensoverschrijdend gedrag kent vele verschijningsvormen en is in de kern alle gedrag dat inbreuk doet op het gevoel van veiligheid.

- Buitensluiten van de groep, isoleren, negeren, samenzweren;
- Uitgesloten worden vanwege het anders zijn (kleding, uiterlijk, gedrag, levensovertuiging);
- Fysiek bedreigd worden; geïntimideerd worden;
- Slaan, schoppen, trekken, duwen, spugen of niet gewenst vast gehouden worden;
- Belemmerd worden in je vrijheid van bewegen;
- Berekenend gedrag om iemand te kleineren of te kwetsen;
- Herhaaldelijk, systematisch en langdurig kwetsen ;
- Roddelen, beledigen, belachelijk maken, uitlachen;
- Bijnamen geven;
- Gemene briefjes schrijven, apps versturen, cyberpesten;
- Buiten school opwachten; bedreigen, intimideren;
- Op weg naar huis achterna rijden; naar het huis van het slachtoffer gaan;
- Bezittingen afpakken of vernielen;
- Verbale agressie; schelden of schreeuwen.

Wanneer grensoverschrijdend gedrag ten opzichte van het slachtoffer zich regelmatig voordoet, spreken we van pesten. Vaak zijn er meerdere kinderen bij betrokken. We onderscheiden in dit verband veroorzakers, slachtoffers, meelopers, mededelers en zwijgers. Het specifieke van pesten is gelegen in het bedreigende en systematische karakter. De inzet van pestgedrag is altijd macht en intimidatie. Pesten verschilt daarmee duidelijk van plagen en ruzie.

Aanpak van grensoverschrijdend gedrag

Uitgangspunten

We zien grensoverschrijdend gedrag als een probleem van alle direct betrokken partijen: kinderen, ouders en leerkrachten. Los van het feit of grensoverschrijdend gedrag wel of niet aan de orde is, maken we dit onderwerp regelmatig bespreekbaar met de kinderen en de ouders. Als grensoverschrijdend gedrag optreedt nemen we daar duidelijk stelling in.

- Grensoverschrijdend gedrag zien we als een groepsprobleem. Versterkers moedigen het aan, meelopers doen mee en buitenstaanders laten het gebeuren. Zonder verdedigers maakt een gepest kind geen kans. Niet iedereen is verantwoordelijk voor grensoverschrijdend gedrag, maar iedereen is er wel verantwoordelijk voor dat er een einde aan komt.
- In de groep bespreken we regelmatig onderwerpen zoals veiligheid, omgaan met elkaar, rollen in een groep of de aanpak van ruzies. We verwachten dat kinderen problemen bij de leerkracht aan kaarten. Alle kinderen zijn verantwoordelijk voor een goede sfeer in de groep.
- Bij grensoverschrijdend gedrag wordt het inschakelen van de leerkracht (ook door andere kinderen) niet opgevat als klikken. Als kinderen er met elkaar niet uitkomen, mogen zij altijd onze hulp vragen.

Procedure en acties

1. We reageren altijd direct op een voorval of op signalen van kinderen en ouders. Hiermee maken we aan alle kinderen duidelijk dat grensoverschrijdend gedrag niet wordt geaccepteerd.
2. We leren kinderen te zeggen: "Stop, hou op, ik wil dit niet of ik vind het niet fijn dat je". Dit proberen we op een rustige en een goede manier te zeggen (ook non-verbaal). Dit wordt ook ingeoefend en herhaald.
3. Wanneer dit geen positief effect heeft, roept het kind onze hulp in. We nemen dan in een gesprek met de betrokken kinderen in eerste instantie de rol van mediator in. De eerste taak is het verwoorden van het ongewenste gedrag en dit te laten verwoorden naar gewenst gedrag.
4. We gaan altijd in gesprek met de hele groep en/of met de betrokken kinderen afzonderlijk. We maken en monitoren afspraken. We evalueren deze regelmatig. .
5. Indien het grensoverschrijdend gedrag zich blijft herhalen gaan we gesprekken aan met de ouders van het slachtoffer en van de veroorzaker(s). De betrokken ouders blijven wij actief betrekken bij de verdere gang van zaken rond het incident
6. Afhankelijk van de aard van het incident informeren we ook de overige kinderen en ouders.
7. De leerkracht overlegt regelmatig met de IB-er, die de situatie in het kernteam bespreekt. We nemen maatregelen om het ongewenste gedrag te laten stoppen en indien mogelijk om te zetten naar positief gedrag met gewenste interacties.
8. Incidenten worden besproken in het team en we informeren elkaar over de te nemen of genomen maatregelen.
9. We bieden altijd hulp aan het slachtoffer. We verwijzen ouders van het slachtoffer zo nodig naar de vertrouwenspersoon en/of hulpverleningsinstanties. Daartoe kunnen wij ook rekenen op de begeleiding vanuit het ondersteuningsteam en sociaal team.
10. Ook de ouders van de veroorzaker(s) verwijzen wij zo nodig naar professionele hulpverlening.
11. Bij aanhoudend grensoverschrijdend gedrag kan er voor gekozen worden om een time-out in te laten of de veroorzaker (tijdelijk) in een andere groep te plaatsen. In ernstige situaties zullen we indien mogelijk de groepsindeling herschikken.
12. In extreme gevallen kan na overleg met het bevoegd gezag en de onderwijsinspectie een leerling geschorst of verwijderd worden.

Positief groepsgedrag

Het stimuleren van gewenst gedrag bevordert een positieve sfeer in de klas. Ongewenst gedrag ontstaat in de context van een bepaalde groeps sfeer waarbij iedereen een rol heeft. Positief voorbeeldgedrag van onszelf en duidelijk en consequent optreden helpt bij het creëren van een veilige sfeer in ons IKC.

- We nemen vanaf de eerste dag de leiderschapsrol in en sturen in een vroeg stadium op duidelijke groepsnormen.
- We bespreken samen met de groep (aan het begin van het schooljaar) afspraken en regels over hoe met elkaar wordt omgegaan.
- We houden de regie en bespreken regelmatig de afspraken in de groep.
- We reageren direct op grensoverschrijdend gedrag in de groep en spreken kinderen er consequent op aan.

Incidentenregistratie

Incidenten worden geregistreerd zodat we de uitvoering van het veiligheidsbeleid kunnen monitoren. Leerkrachten vullen het formulier in en de veiligheidscoördinator is verantwoordelijk voor de registratie en analyse van de gegevens.

BIJLAGE 2

Protocol: Sociale media en ongewenst online gedrag

Sociale veiligheid gaat ook over de 'online' veiligheid. Grensoverschrijdend online gedrag vormt een bedreiging voor de veiligheid van kinderen, ouders en medewerkers. Sociale media kunnen een katalyserende werking hebben. Het is daarom belangrijk om kinderen attent te maken op de werking van sociale media en aandacht te besteden aan mediawijsheid. Ze moeten weten dat sociale media gebruik maken van algoritmes, waardoor ze in een informatiebubbel terecht kunnen komen. Het contact met gelijkgestemden bevestigt alternatieve feiten en versterkt de eigen mening. Een tegengeluid dringt nauwelijks door tot die bubbel. Daarnaast wordt het steeds moeilijk om op internet vast te stellen wat gemanipuleerde waarheid, werkelijkheid en fake news is.

Ongewenst online gedrag van kinderen

Veel vormen van online ongewenst gedrag zijn strafbaar. De meeste kinderen zijn zich hier niet van bewust. Een op de zeven jongeren verstuurt seksueel beeldmateriaal via sociale media en vindt dat normaal (Een Vandaag jongerenpanel 2015). Ze weten niet dat het bezitten, verspreiden of ongevraagd openbaar maken van naaktfoto's strafbaar is. Ook stiekem opnames maken van iemand, een ander online bedreigen, chanteren of belachelijk maken kan als strafbaar worden aangemerkt.

Bij grensoverschrijdend gedrag via internet en sociale media gaat het om bijvoorbeeld:

- Ruzies (of het filmen daarvan), bedreigen, schelden, pesten en buitensluiten;
- Het verspreiden via ongewenst beeldmateriaal zoals naaktfoto's;
- Het schaden van de reputatie van kinderen door het plaatsen en verspreiden van ongewenste informatie (bijvoorbeeld bangalijsten, bezemen);
- Hacken van accounts van kinderen;
- Cyberbaiting; het online pesten, bedreigen en voor schut zetten van anderen.

De gouden regel is: onderneem altijd actie naar aanleiding van online ongewenst gedrag. De valkuil is dat er niets gedaan omdat scholen zich onvoldoende verantwoordelijk voelen voor 'iets dat zich afspeelt buiten de poort van school'. Maar de praktijk laat zien dat voorvallen op sociale media die zijn ontstaan buiten schooltijd een grote impact hebben in de klas. Het zorgt voor spanningen tussen kinderen, ruzies en onrust. Daarmee is het dus wel een zaak van de school. Niets doen tast het veiligheidsgevoel van kinderen aan en vergroot de kans op klachten en escalatie van een incident.

Acties

- We reageren altijd op een voorval. Hiermee maken we iedereen duidelijk dat online ongewenst gedrag niet wordt geaccepteerd;
- In het team bespreken we het incident en de te nemen of genomen maatregelen;
- Met de kinderen bespreken we het incident in de klas. We gaan met hen in gesprek, verbieden het delen van belastend beeldmateriaal en wijzen hen op de consequenties indien ze dit wel doen;
- We geven voorlichting over ongewenst online gedrag en misbruik van sociale media;
- De betrokken ouders worden geïnformeerd en betrokken bij de verdere gang van zaken rond het incident;
- Afhankelijk van de aard van het incident worden de overige kinderen en ouders geïnformeerd.
- We nemen passende maatregelen gericht op het herstellen van de veiligheidsgevoel van het slachtoffer (en overige kinderen);
- Ouders van het slachtoffer maken wij attent op professionele hulpverlening en op de mogelijkheid tot het doen van aangifte;
- We nemen maatregelen in de richting van de dader en verwijzen ouders zo nodig naar hulpverlening.
- Afhankelijk van de aard en ernst van het incident schakelen wij de politie in. Ook voor advies kan met hen contact worden gezocht, bijvoorbeeld als een naaktfoto van een kind circuleert op internet.

Ongewenst online gedrag van medewerkers

Medewerkers kunnen ook over de grens gaan van toelaatbaar online gedrag. Het gaat dan om grensoverschrijdend digitaal contact met kinderen of om ongewenste uitlatingen en profilering via privé accounts op sociale media. Medewerkers maken zich schuldig aan strafbaar online gedrag als er sprake is van grooming; het doen van een voorstel met seksuele bedoelingen aan een minderjarige. Heeft een medewerker seksueel of erotisch getint online contact tussen met een minderjarige kind dan geldt de wettelijke verplichting om aangifte te doen bij de politie. Uit de praktijk blijkt dat openheid van zaken de beste keus is en dat dit de kans op onrust en escalatie van een zaak kan voorkomen.

Acties

- We gaan altijd gesprek met de medewerker over een voorval/melding/klacht/signaal/gerucht;
- Met de medewerker maken we afspraken over professioneel online gedrag en correcte online communicatie met kinderen en ouders;
- Afhankelijk van de aard van het ongewenst gedrag wordt coaching op gedrag aangeboden of verplicht. We verwijzen zo nodig naar hulpverlening;
- Teamleden worden geïnformeerd over het voorval en de genomen of te nemen maatregelen.
- Wij overleggen met de ouders van het slachtoffer en verwijzen hen zo nodig naar de vertrouwenspersoon en externe hulpverlening;
- Afhankelijk van de ernst van het incident nemen we arbeidsrechtelijke maatregelen;
- Wij informeren ouders van kinderen afhankelijk van de aard en grootte van het incident;
- We nemen contact op met de politie in geval van strafbaar online gedrag;
- Het bevoegd gezag is verplicht aangifte te doen bij de politie, na overleg met de vertrouwensinspectie, in geval er een vermoeden bestaat dat een medewerker seksueel online contact heeft (gehad) met een minderjarige (meld- en aangifteplicht);
- Ook medewerkers die weet hebben of een vermoeden hebben, dat een collega's seksueel online contact heeft (gehad) met een minderjarige, zijn wettelijk verplicht dit te melden bij het bestuur (meld- en aangifteplicht).

Preventieve maatregelen

Voorlichting

Wij, volwassenen, denken dat kinderen alles weten over sociale media en internet. Dat is een misverstand. Ze zijn erg vaardig in het gebruiken van digitale communicatiemiddelen maar ze zijn zich daarentegen vaak niet bewust van de risico's en overzien de gevolgen van grensoverschrijdend online gedrag niet altijd. Ze kijken bovendien heel anders aan tegen misbruik van sociale media dan volwassenen. Rouleert een naaktfoto van een klasgenote via sociale media dan is dat volgens leerlingen vaak de schuld van die persoon zelf: "moet ze maar niet zo stom zijn". Het hacken van een account van een leerkracht en ongepaste teksten en afbeeldingen plaatsen is in de ogen van de meeste jongeren grappig. Ze zijn zich er niet van bewust hoe schadelijk en kwetsend dit voor de leerkracht is, dat het strafbaar is en dat de betreffende leerkracht aangifte tegen ze kan doen. Geef voorlichting aan ouders over het onderwerp sociale media. Organiseer bijvoorbeeld een thema-avond of informeer ouders via een (nieuws)brief. Geef uitleg over online trends en populaire apps, vormen van misbruik, gevolgen voor slachtoffers en daders en geef ze tips over hoe ze met hun kind het onderwerp thuis kunnen bespreken.

Digitaal burgerschap

Correct en respectvol met elkaar omgaan, ook online, is iets dat kinderen moeten leren. Burgerschap krijgt daarmee een digitale variant. Kinderen worden bewust gemaakt van hun gedrag en wat de gevolgen zijn van bepaalde gedragingen voor henzelf en anderen. Ze krijgen vaardigheden aangereikt voor correcte omgang met elkaar en worden weerbaar gemaakt in het omgaan met ongewenst gedrag. Het geven van voorlichting over gebruik en misbruik van sociale media en internet kan hier een belangrijke rol in spelen.

BIJLAGE 3: Formulier incidentenregistratie

Formulier incidentenregistratie	
Naam en functie: Datum:	
Welk incident heeft zich in of om het IKC voorgedaan? - Tussen kinderen - Tussen ouders - Tussen leerkracht en kind - Tussen ouders en kind - Tussen leerkracht en ouders	
Wie waren erbij betrokken?	
Welke acties zijn ondernomen?	
Overleg gehad met: - Directie - Intern begeleider - Collega's - Ouders - Sociaal team - Politie - Anders	
Datum verslaglegging in leerlingendossier:	

